

17

Rautakautisen kalmiston tutkiminen Urjalan uuden kunnalliskodin alueella toukokuussa 1953 intendentti Jorma Leppäahon johdolla.

Huhtikuun 11. päivän vaiheilla 1953 ilmoitti Urjalan kunnan rakennusmestari Esko Paju, että hän oli ottanut Urjalan kk:ssä sijaitsevan uuden kunnalliskodin rakennustyömaalta talteen joukon rautaesineitä, joita hän arveli esihistoriallisiksi. Allekirjoittanut matkusti heti 12. 4. -53 Urjalaan, jossa totesin, että rautaesineet: 2 keihäänkärkeä, skramasaksiveitsi, kilvenkupura, piiskan varsi ja rautainen paimensauvaneula olivat kaikki peräisin keskiseltä rautakaudelta (13213:1-6). Esineet rakennusmestari Paju lahjoitti Kansallismuseolle. Rakennuksen perustustyöt olivat jo lähenemässä päätöstään. Jäätynyt maa oli poistettu rajähdyspanoksin. Irronneesta maasta olivat sitten löydöt tehdyt.

Toukokuun 4. päivänä 1953 aloitettiin kaivaus Urjalan uuden kunnalliskodin työmaalla sijaitsevassa rautakautisessa kalmistossa johdollani. Apulaisina toimivat ylioppilaat Anna-Kerttu Koskimies, Pekka Teilahti ja Anna-Liisa Hirviluoto. Urjalan kunta lupautui kustantamaan tarvittavan kaivaustyövoiman. Kaivausalue sijaitsi nykyisin kuivatun Vanhanjärven pohjoispuolella uuden kunnalliskodin alueella.

Ensin avattiin kunnalliskodin läntisellä sivustalla sijaitseva puolittain luontainen kiveys. (Yleiskartalla kohta B),

jonka lähistöltä oli löydetty keihäänkärki (13213:2). Kivien välistä paljastui n. 20 - 40 cm vahvuinen musta kulttuuri- maakerros. Paikka osoittautui täysin löydöttömäksi.

Sen jälkeen tutkittiin kunnalliskodin läntisellä puolella oleva kumpu. (Yleiskartalla kaivausalue I). Kyseessä oli pienehkö turvekerroksen peittämä rökkiö, (halkaisija $4\frac{1}{2}$ m ja korkeus n. $1\frac{1}{2}$ m) joka oli kasattu pienistä kivistä ympäristöönsä korkeammalle kohoavaan kalliosyvennykseen. Rökkiön läntistä päätä hallitsi korkea maakivi. Kaivaus suoritettiin sektoreittain. Ensin avattiin sektori A. Tämä kummunosa osoit- tautui täysin löydöttömäksi. Yksinkertainen kivikerros. - Sektorissa B oli kivien välissä ja osittain niiden alla n. 30 cm:n vahvuudelta erittäin nokista maata. Lisäksi löytyi kahden maakiven välistä kulttuurimaasta kohdasta 1 (13219:1) 40 saviastian palasta. Karkeaa, punapintaista, naarmullista keramiikkaa. Edellämämainitun löytöpaikan läheltä löytyi vielä kohdasta 2 saviastian palanen. (13219:4) Osittain kaksinkertainen ki- vikerros. - Sektorista D löytyi kohdasta 3 pienten kivien (13219:3) alta kolme saviastian palaa. Eräässä kappaleessa oli kierrenuorakoristelua. Löytöpaikka oli n. 20 cm:n vahvui- sen nokikerroksen peittämä. Edelleen löydettiin sektorista D ison maakiven vierestä kohdasta ~~B-9~~^{4 39} pientä saviastian (13219:2) palaa. Hienoa ja punapintaista keramiikkaa. Mukana oli kaareva reunakappale, joka oli koristeltu kierrenuoraorna- mentiikalla. Saviastian palasia peitti vahva n. 30 cm:n vahvuinen nokimaakerros. Kivikerros oli yksinkertainen. - Sektori C osoittautui täysin löydöttömäksi. Yksinkertainen,

pienistä kivistä ladottu kivikerros ja paljasta kallionpintaa.

Seuraavana toimenpiteenä oli kunnalliskodin itäpuolella sijainneen laajan kivikon avaaminen. (Yleiskartalla kaivausalue II). Kyseessä oli laaja mäen rinteessä sijaitseva luonnonkiveys, joka läntisellä sivustalla oli ympäristöään jonkin verran korkeammalle kohoava ladottu röykkiö. (Yleiskartalla kohta C). Turvekerrosta poistettaessa löydettiin melkein maanpinnasta ruudusta V **A**, kohdasta 2 hyvin säilynyt keihäänkärki (13219:6). Maa löytöpaikalla oli raakaa.

Kaivaus aloitettiin kiveyksen alareunasta. Ruuduissa I i, j, K - II i, j, K isojen maakivien välissä ja pienien kivien alla oli n. 30 cm:n vahvuudelta nokimaata. Paikka osoitautui täysin löydöttömäksi. Ruudusta I H löytyi aivan maanpinnasta saviastian palanen. Karkeaa keramiikkaa. Ruuduissa I F, G, H - II H, G - III H, G - IV H, G oli luonnonkiveystä ja täysin raakaa maata. Osittain ruuduista I F ja II **G**, F alkoi n. 25 cm:n vahvuinen nokimaa-alue.

Ruutujen I E, D - II E, D kohdalla sijaitti ladottuna, ympäristöään hieman korkeammalle kohoava kiviröykkiö, jonka halkaisija oli n. 2 m ja korkeus 75 cm. Kummussa oli kaksinkertainen kivikerros. Koko röykkiön alueella oli n. 30 cm:n vahvuudelta nokimaata. Ruudusta I E kohdasta 1 löytyi laakean, n. 30 cm:n vahvuisen kiven alta pronssinen veitsenkahva (13219:5), jonka pää oli petolintuaiheihin koristeltu. Aivan sen vierestä, ruudusta I E tuli esiin pieneltä alalta 200 gr (13219:24) poltettua luuta matalan kiven alta. Samasta ruudusta I E löytyi multakerroksen alta kohdasta 13 10 saviastian palaa (13219:18). Hienoa keramiikkaa.

Mukana kaareva reunakappale. Suunnilleen ruutujen I D, E:n kohdalla oli 75 gr (13219:25) poltettua luuta pienten kivien alta. Samasta paikasta ruudusta I D, E kohdasta 3 laakean kiven alta löytyi lyhytputkinen keihäänkärki (13219:7). Edellä mainitun esineen vieressä, ruudussa I D, kohdassa 11 oli keveyksen alla ruodollinen veitsi (13219:16), joka oli murtunut kahteen osaan; kohdassa 8 kaksi veitsen katkelmaa (13219:12, 13219:13) sekä kohdassa 4 ruodollinen veitsi (13219:8), jonka pää oli murtunut. Edelleen löytyi ruudusta I D kohdasta 7, edellä mainittujen esineiden vierestä, kiveyksen alta veitsen katkelma (13219:11) sekä ohuen n. 10 cm:n paksuisen kivilevyn alta, kohdasta 5 rautainen keihäänkärjen putkiosa (13219:9) ja kohdasta 9 pahoin rapautunut ruodollinen veitsen katkelma. Ruudusta I D - II D löytyi ison kiven alta 225 gr poltettua luuta. Tämän vieressä ruudussa II D oli kohdassa 10 kolme ruostunutta, rautaisen veitsen osaa (13219:15). Ruudusta II D, ison kiven alta löytyi 25 gr (13219:26) poltettua luuta. Samasta ruudusta, kohdasta 6 saatiin esiin kiven halkeamasta rautainen keihäänkärjen putkiosa (13219:10).

Röykkiön ympäristössä maa suureksi osaksi oli täysin koskematon ja kiveys luontaista. Ruudusta III E löytyi aivan maanpinnasta, kohdasta 12 11 saviastian palaa (13219:17). Melko hienoa keramiikkaa. Edellisen vieressä, ruudussa III E kohdassa 13 oli viisi saviastian murusta (13219:19). Ruudusta I D, kohdasta 15 löytyi saviastian palanen (13219:20). Edelleen löytyi ruudusta I C kohdasta 16 aivan maanpinnasta (13219:21) koristeltu savikiekon palanen. Ruudussa IV B oli pyöreän

kivikehän sisällä n. 20 cm:n vahvuudelta nokimaata. Paikka osoittautui löydöttömäksi. Samoin oli ruudussa IV C n. 30 cm:n vahvuudelta nokimaata.

Mitään todisteita siitä ei saatu kuuluvatko huhtikuiset löydökset e.m. röykkiöön vai ovatko ne mahdollisesti peräisin eri hautarakennelmista, kuten melkein olettaisi.

(KAIVAUSSALVE I ?)
Röykkiö B "restauroitiin" ja tulee jäämään rauhoitustau-
luin paikalleen.

Noin 150 - 200 m uudesta kunnalliskodista länteen sijaitsee halkaisijaltaan n. 20 m:n ja korkeudeltaan n. 3 1/2 - 4 m:n suuruinen kumpu (kuva 17491). Koepistos osoitti, että siinä on n. 1/2 m:n vahvuudelta kulttuurimaata, mutta muuten kumpu on luontaista työtä. Ilmeisesti on kysymyksessä rautakautinen hauta. Siitä n. 4 - 5 m luoteeseen on ainakin yksi pienempi röykkiöhaudan tapainen (kuva 17492).

Kertomukseen kuuluu:

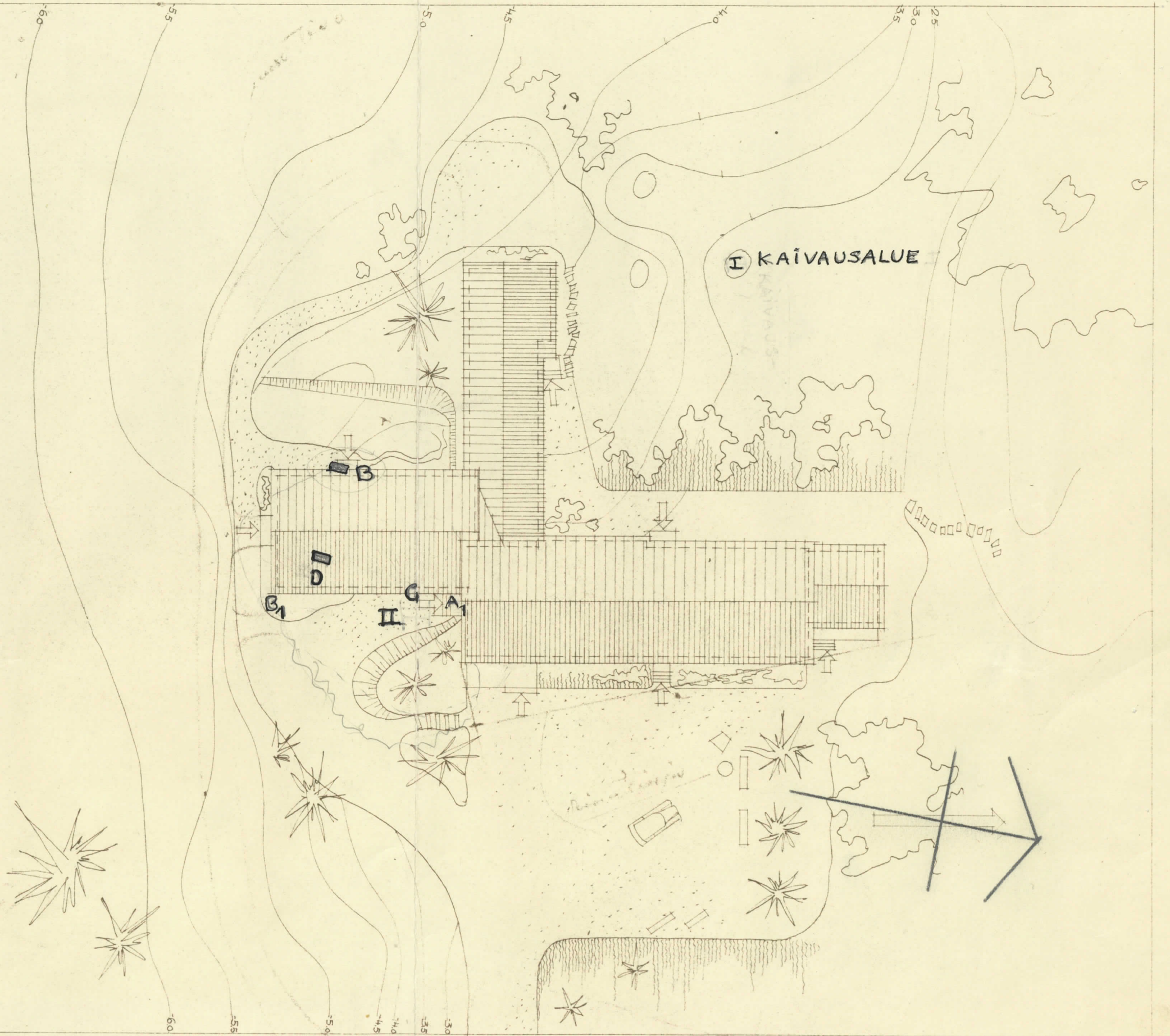
16 valokuvaa (n:ot 17487 - 17506) ja
6 karttaa.

Helsingissä 2. 12. 1953.

Jorma Leppäaho

Karttaliite 1

Huom! Rakennuksen perustusta käännetty
todellisuudessa ↗ -osoittamaan vesipain.

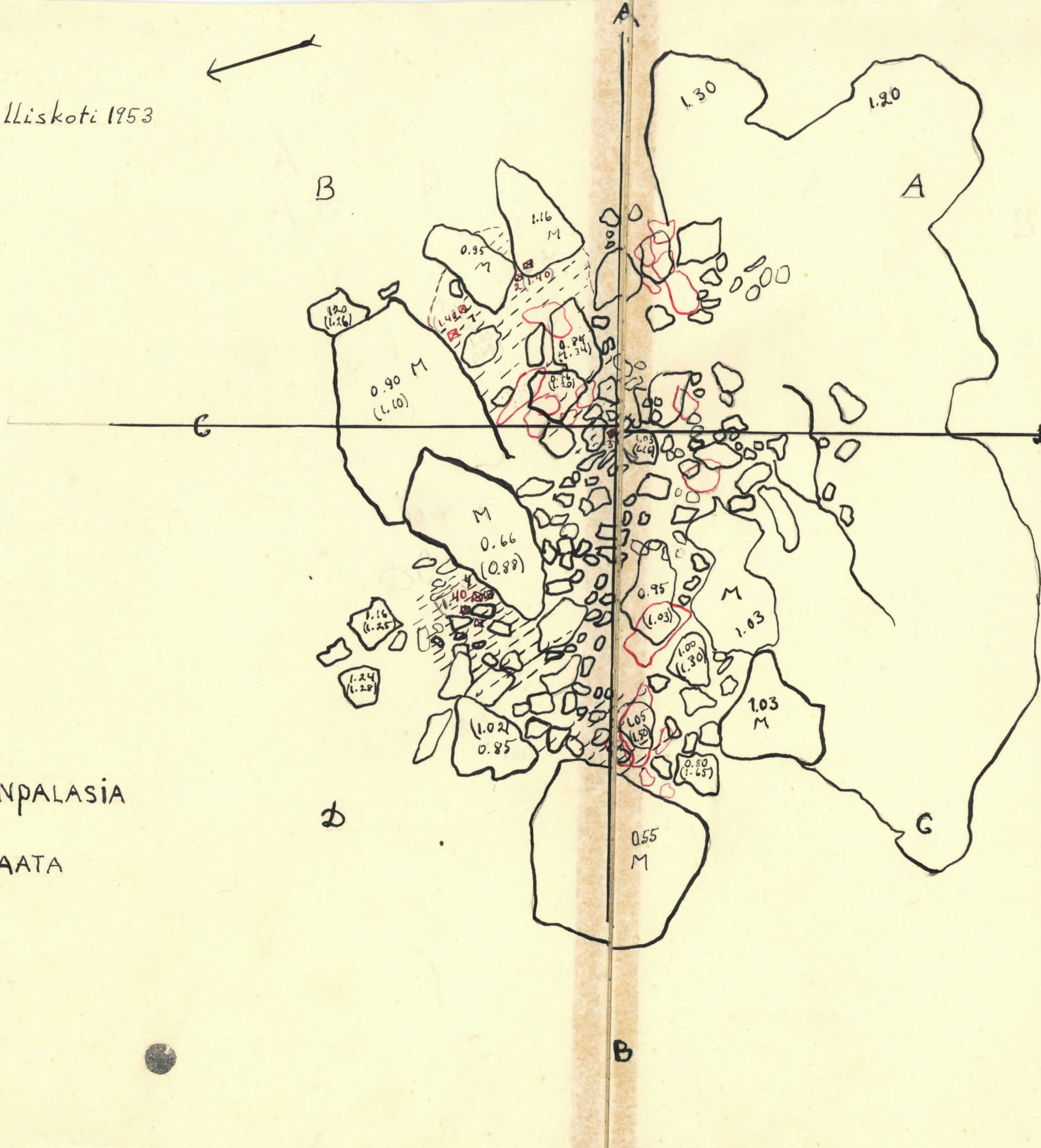
ASEMAPIIRROS 1/500

Kartta 1.2

Urpala, Kunnalliskoti 1953

Kaivausalue I

1:50

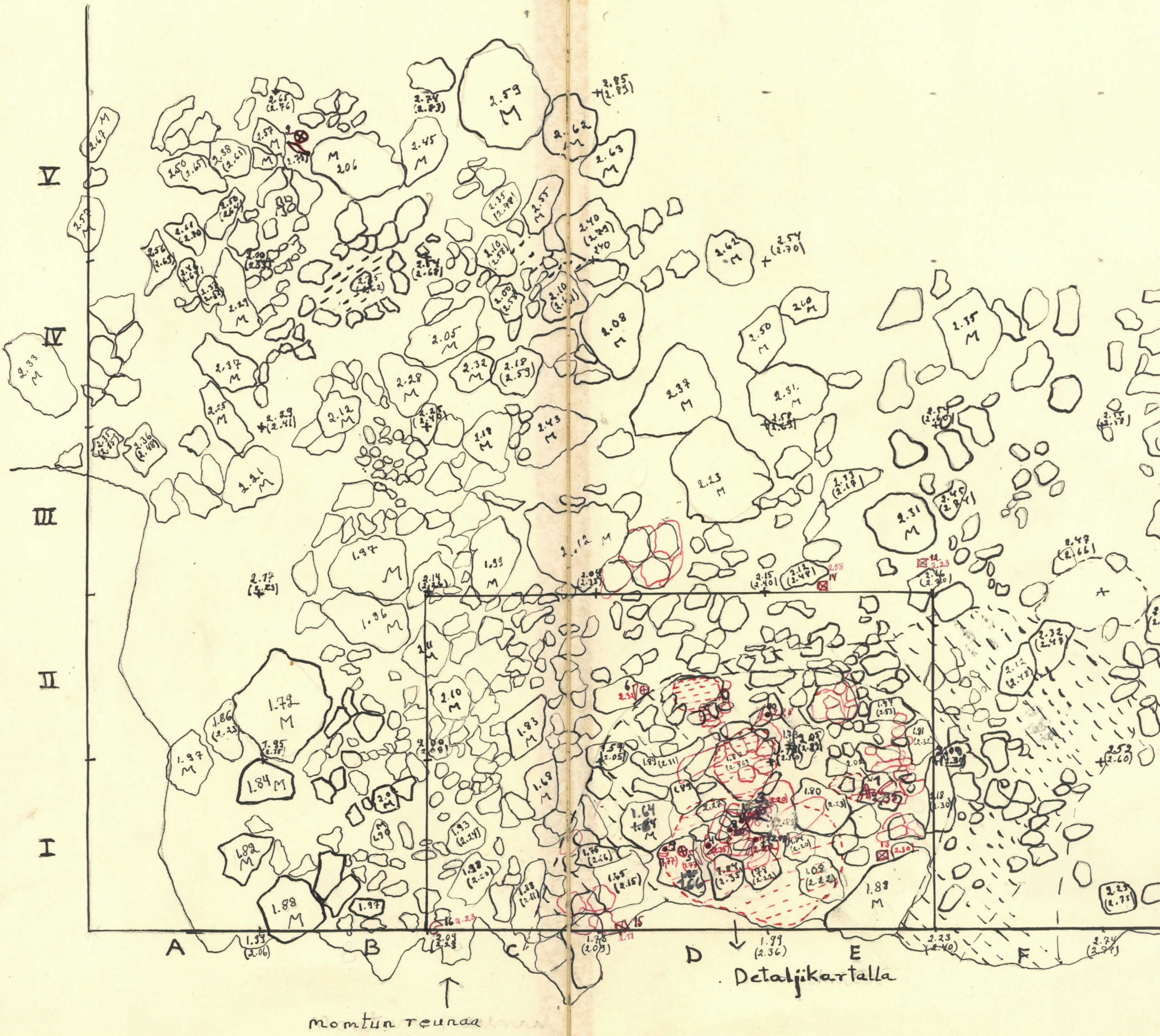
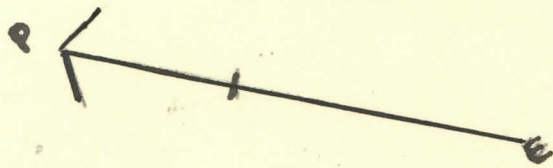
SAVIASTIANPALASIA

NOKISTA MAATA

KAIVAUSALUE II

URJALA, KUNNALLISKOTI, 1953, MAIST. LEPPÄÄHO

Piirt. ANNA-LIISA HIRVILUOTO
1:50, $f = 0.85$

⊕ VEITSENKAHVA

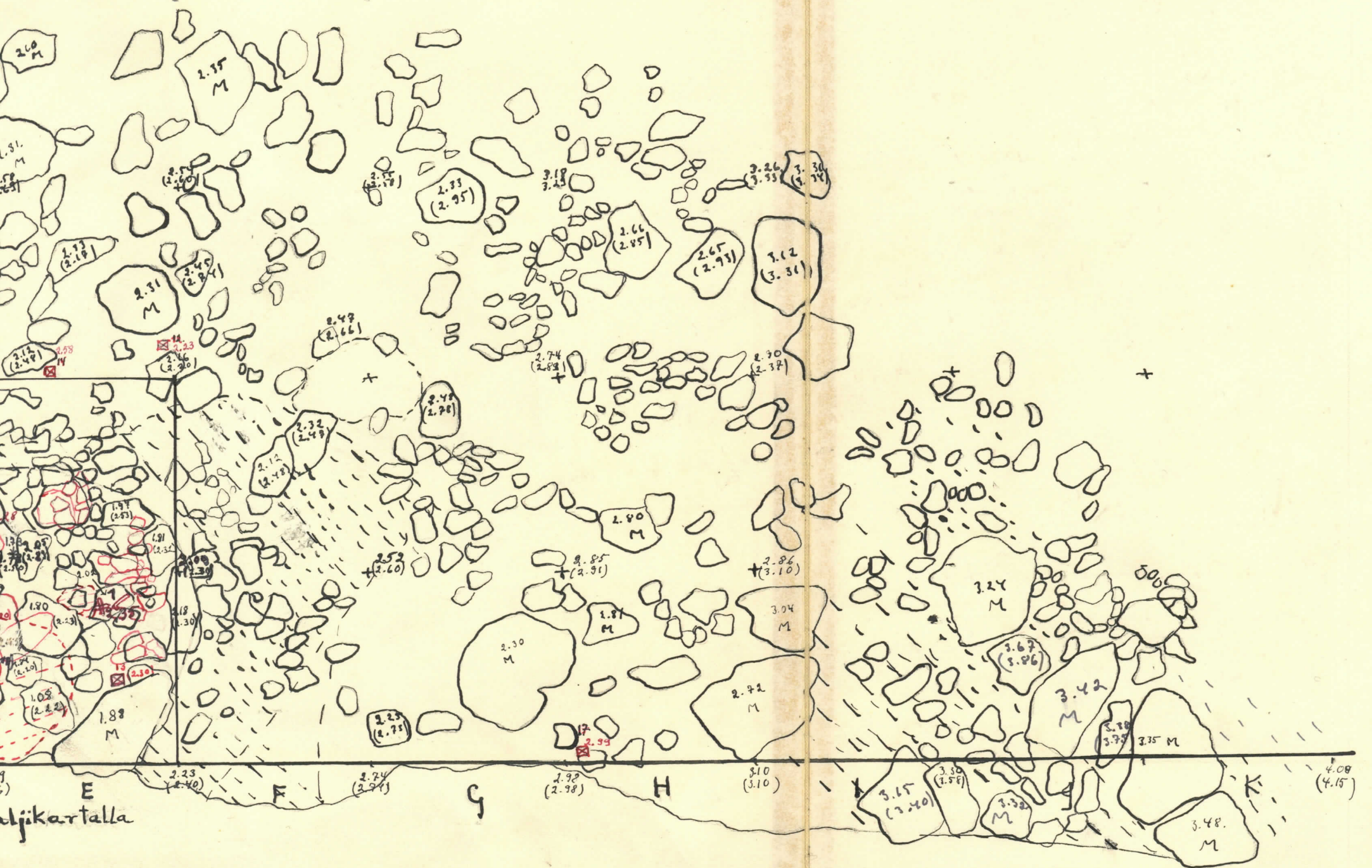
⊕ KEIHÄÄNKÄRKI

• VEITSI

⊠ SAVIASTIANPALASIA

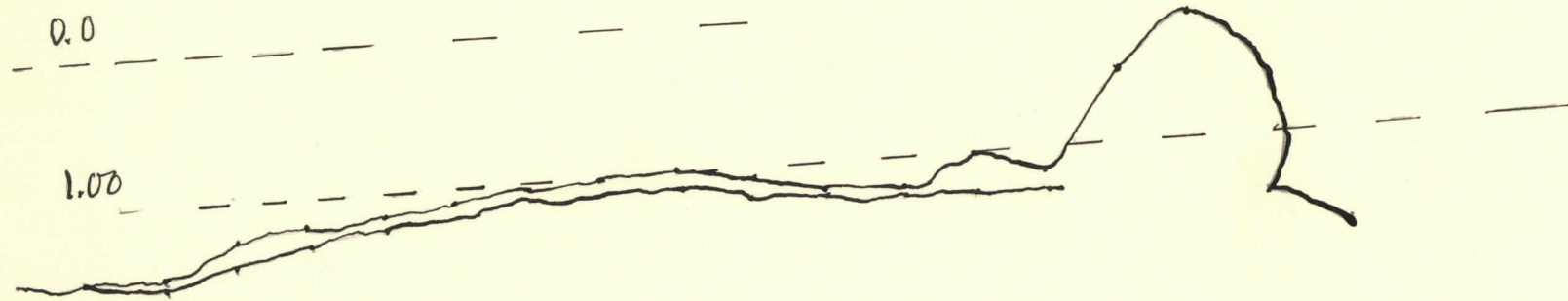
⋮ POLTETTUA LUUTA
⋮ NOKISTA MAATA

2.54
(2.30)

Karttalite 2a

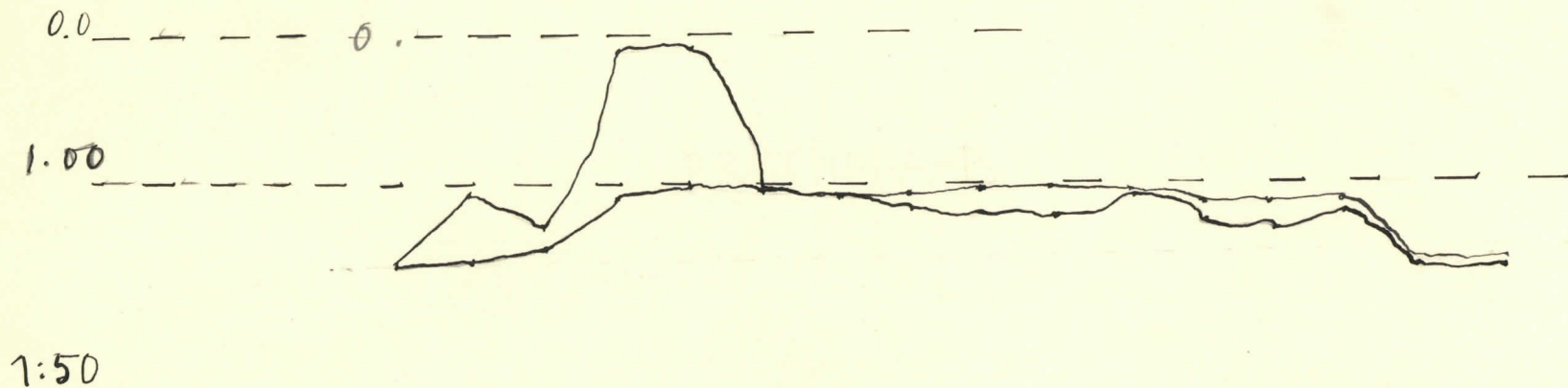
PROFIILI A-B

1:50

Karttalite 2b

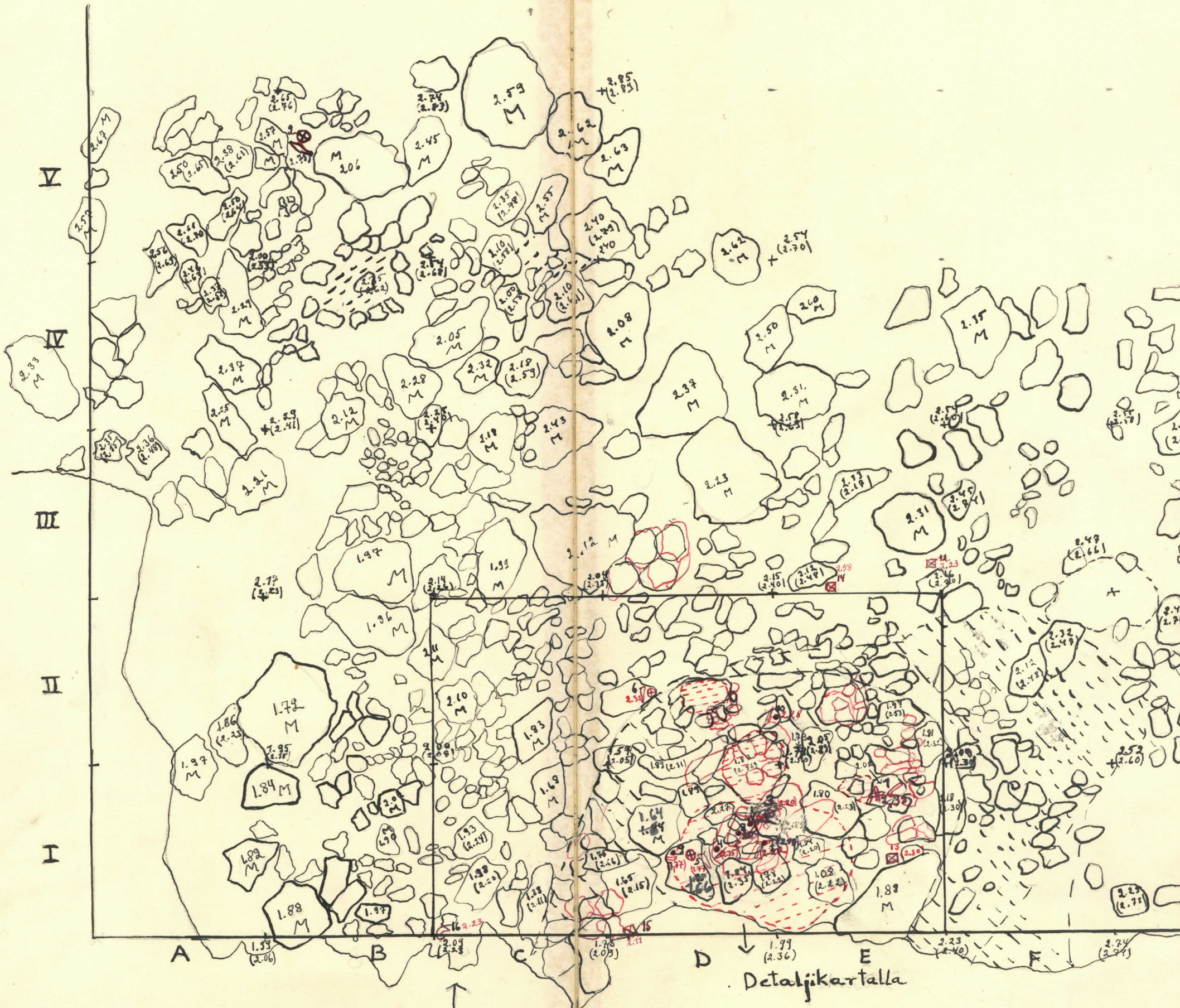
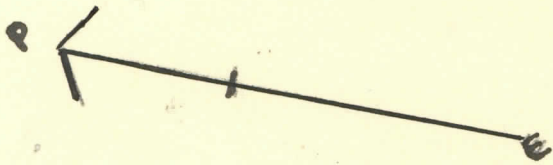
PROFIILI C-D

KAIVAUSALUE II

URJALA, KUNNALLISKOTI, 1953, MAIST. LEPPÄÄHO

PIIRT. ANNA-LIISA HIRVILUOTO
1:50, f = 0.85

Detailikartalla

montun reunaa

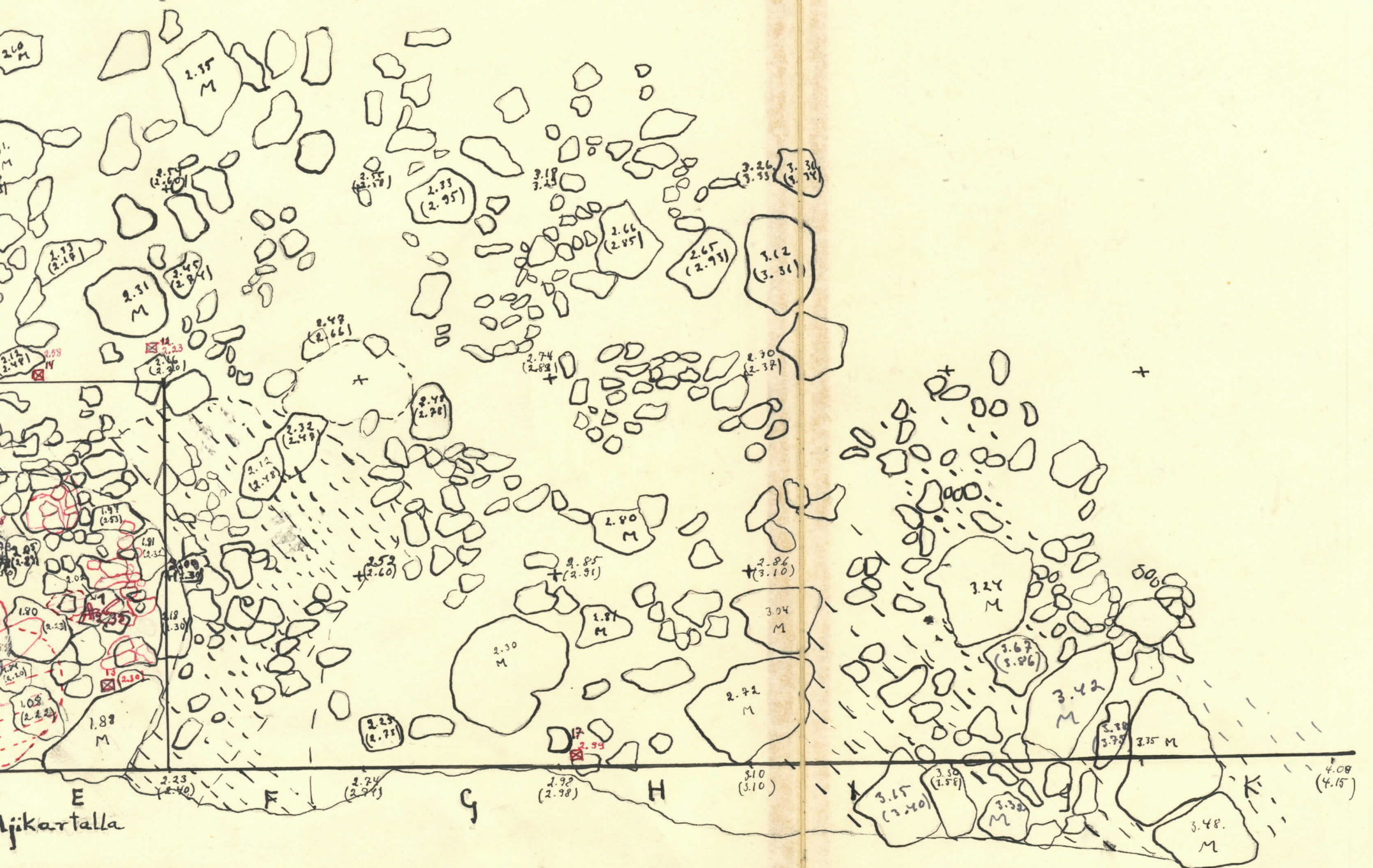
⊕ VEITSENKAHVA

⊕ KEIHÄÄNKÄRKI

• VEITSI

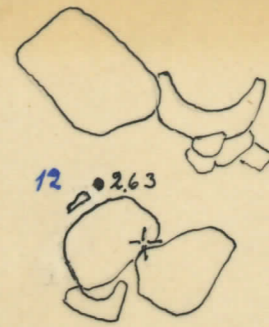
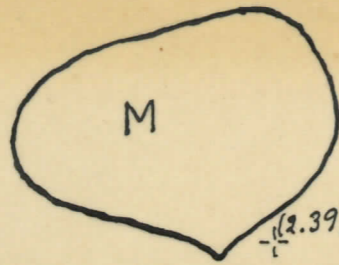
⊠ SAVIASTIANPALASIA

||||| POLTETTUA LUUTA
NOKISTA MAATA

Detalji kartta
 Urjalan Laukeela
 Kartta nro 2,
 K 085
 1:25

piirt. Anna-Liisa Hirviluoto
 Kaivausalue II.

- + veitsen kädensija
- ▣ saviruukun palasia
- //// poltettua luuta
- ⊕ keihään kärki
- veitsen terä
- alempi kivikerros
- M maakivi

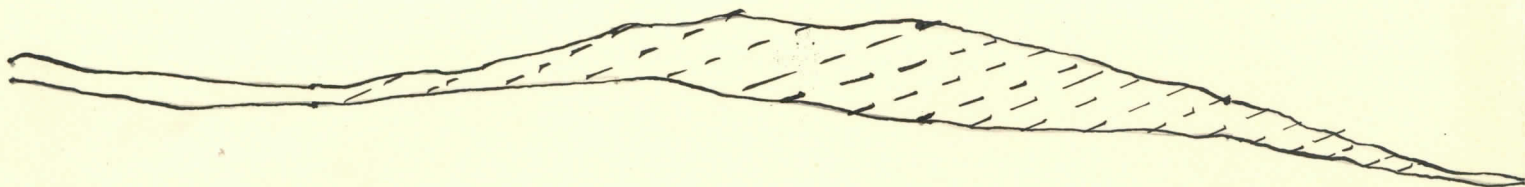

Karttalite 3a

KAIVAUUSALUE II PROFIIILI YLE

0.0

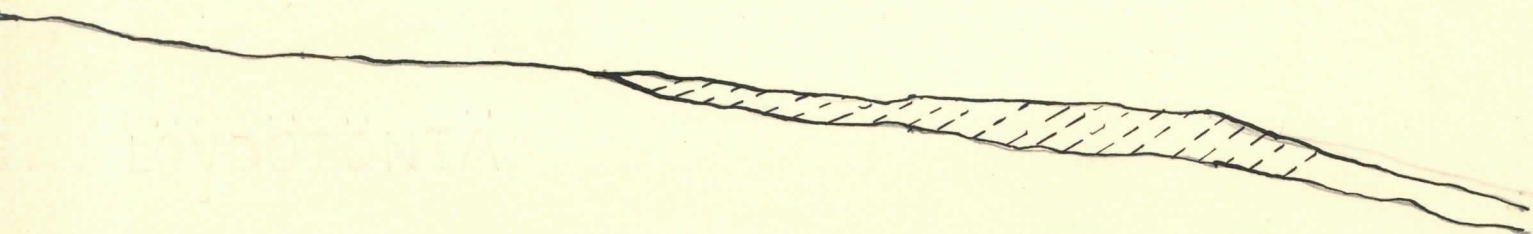
1.00

1:50

LÖYTÖALUE

SKARTALLA A₁-B₁

TÄYSIN LÖYDÖTÖNTÄ

17487

J. L. -53

Urijalan uuden kunnalliskodin kalvasto
 kuvattuna Vanhajärven puolelta valokuvattuna.

Urijalan
 kirkko
 →

17488-9
 (panori)

J. L. -53

Urijalan uuden kunnalliskodin kalvasto
 ja Urijalan kirkko kuvattuna Vanhajärven
 puolelta valokuvattuna.

17490.

J. L. -53

Urijalan uuden kunnalliskodin kal-
 vasto. → ↓ kivensualueet. Vasemmalla kiv-
 vensualue I oikealla II. Valokuvattu kam-
 erulta levy n:o 17491.

17491.

J. L. -53

Mijale k. Kerkellä mahtava kumpu, josta aiemmin otettiin en kanta. Tästä kiviä Vanhajärvi. Valok. 17490 otettiin täältä. Kullaanmäki

17492.

J. L. -53

Mijale k. Kerkellä pilnempi runo, valonvotko ed. kummalta (17491) mittei luobeseen.

17493.

J. L. -53

Mijale unden kuonnalliskodin kaluiste. Kivenselue I ennen torkuiste, vain turpeista paljastettuna.

17495.

J. L. - 53

Urijala kk. uuden kunnalliskodin kalusto.
Käiv. alue I lähempää, eteläiseen suuntaan
valokuvattuna. Taustalla huivattu Vanha-
järven.

17496.

J. L. - 53

Urijala kk. uuden kunnalliskodin kalus-
to. Keskellä käiv. alue I läntiseen suun-
taan valokuvattuna.

17497.

J. L. - 54.

Urijala kk. uuden kunnan kirkon
kalusto. Sama kuva kuin n:o 17493.

17497-8.

J. L. -53

Nyjala kk. uuden kunnalliskodin kal-
mista. Kaiv. alue I:n röykkiö pal-
jastettuna ja lähetti valokuvattu-
na. Suunta mitti A-B profiilin.

17499.

J. L. -53.

Nyjala kk. uuden kunnalliskodin kal-
mista. Kaiv. alue I:n röykkiö turpeista pal-
jastettuna. Valok. suunta mitti poh-
joinen.

17500.

J. L. -53.

Urajala k. uuden kunnalliskodin kalmisto.
 Kiveyksen jätkeiti (luentaisie?) ja muste ei
 profiilissa näkyvä. maata päikartan kohdassa
 B. N:o 13213:2 liehee läheltä tätä leikkausta.

17501-2

J. L. -53

Urajala k. uuden kunnalliskodin kalmisto.
 Rovykkien kaivo, alue II. Valok. ylläältä ti-
 kappuiden varaste lähtisää suuntaan.

17503.

J. L. -53.

Urajala k. uuden kunnalliskodin kalmisto.
 Kaivo, alue II ehkä valok. suunta pohjois-luo-
 de.

17504

J. L. - 53

Wijala k. uuden kunnalliskodin kal-
mista. Kaiv. alue II. Keihäinkärki
13219:6 "in situ".

17505-6

J. L. - 53.

Wijala k. uuden kunnalliskodin kal-
mista. Kaiv. alue II. Keihäinkärki
13219:9 "in situ". Haljennut kiven
villän pistetty, teräsa puolisko nos-
tetta ylös.